

Mediepedagogik i Malmö stad

Utredning om ett mediepedagogiskt program
Kortversion

Av Daniel Lundquist
April 2003

Malmö stad

Med stöd av Svenska Filminstitutet

Kulturkansliet, Friisgatan 15 B, 214 21 Malmö
Kontakt: Ann Körling, 040-34 48 58, ann.korling@malmo.se

”Skolan är ingen värdeneutral plats och får inte svika i sitt uppdrag att fostra demokratiska medborgare”.

(Malmö skolplan 1999-2002, hämtat från Reg. skrivelse 1996/97: 112)

”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har kunskaper om medier och deras roll”.

(Lpo-94)

Förord

Ett varmt tack till alla som medverkat i utredningen och avsatt tid för att dela med sig av sina tankar och idéer. Ett särskilt tack till Lena Aulin-Gråhamn och Per Dahlbeck vid lärarutbildningen vid Malmö högskola som visat särskilt intresse för utredningen. Tack också till Stefan Ersgård, som kommit med värdefulla synpunkter på rapporten, och till Svenska Filminstitutets Klas Viklund, vars kloka och uppmuntrande ord betytt mycket under arbetets gång. Till sist ett tack till kultursekreterare Ann Körling som funnits som stöd under hela utredningen.

Daniel Lundquist
April 2003

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte.....	5
1.3 Metod	5
2. Mediepedagogisk struktur.....	6
2.1 Malmö Kulturkompani	6
2.1.1 Unga filmfabriken	6
2.1.2 Blå hästen	6
2.2 Kulturkansliet	6
2.2.1 Skolbio	6
2.2.2 BUFF.....	6
2.2.3 FilmCentrum Syd	6
2.2.4 Folkets Bio	7
2.3 Utbildningsförvaltningen	7
2.3.1 Pedagogiska centralen	7
2.4 Drömmarnas hus	7
2.5 Kulturkopplingen	7
2.6 Lärarutbildningen vid Malmö högskola.....	7
2.7 Film i Skåne.....	7
2.8 Tidningen i Skolan	8
2.9 UR	8
2.10 Diskussion.....	8
3. Malmöskolor	9
4. Mediepedagogiskt program.....	10
4.1 Slutsatser	10
4.2 Mål för ett utvecklingsarbete med film och medier.....	11
4.2.1 Kompetensutveckling av lärare	11
4.2.2 Malmö stad ansvarar för ett film- och medienätverk	11
4.2.3 Varje skolenhet har ett film- och medieombud	11
4.2.4 Alla lärare känner till vilka resurser som finns	12
4.2.5 Alla Malmöskolors elever ges möjlighet att se Skolbio	12
4.2.6 Film och medier lyfts fram i den kommunala skolplanen	12
4.2.7 Film och medier lyfts fram i skolornas lokala arbetsplaner	12
4.2.8 Alla nyutexaminerade lärare har kunskap om medier och deras roll	13
4.2.9 Skolornas arbete med film och medier synliggörs	13
4.2.10 Unga filmfabrikens förutsättningar förbättras	13

1. Inledning

Denna rapport är en sammanfattning av den utredning som genomförts på initiativ av Kulturkansliet, Malmö stad, med ekonomiskt stöd av Svenska Filminstitutet.

I ett inledande avsnitt presenteras bakgrunden till utredningen samt dess syfte och mål. Därefter följer en sammanfattning av de aktörer som finns på film- och medieområdet i Malmö. Avsnitt fyra handlar om skolorna i Malmö. Till sist presenteras slutsatser och förslag.

Den ursprungliga, längre rapporten innehåller en allmän del om mediernas roll i skolan. Där diskuteras varför frågan är viktig och hur man kan åstadkomma utveckling på området. Vidare ägnas mer utrymme åt de aktörer som finns på film- och medieområdet i Malmö. Där finns också en presentation av några skolor som arbetar med film och medier i undervisningen, samt redovisning av en enkätundersökning som genomförts i Malmös skolor.

1.1 Bakgrund

Kultur är ett betydelsefullt profilområde för Malmö stad. Just nu genomför Stefan Ersgård en utredning som ska resultera i en 15-årig kulturvision för Malmö stad. Film och medier ingår i de planerade profilområdena Barn- och ungdomskultur och Kulturstöd. Att kommunen formulerar en mediepédagogisk strategi kan i detta sammanhang ge stora vinster både för Malmös unga, skolorna och för de aktörer som finns på film- och medieområdet. Det finns många aktörer i Malmö, men kunskapen om dem och användandet av dem varierar stort mellan olika stadsdelar och skolor.

Film och medier genomsyrar en stor del av barn och ungdomars vardag. Det är därför viktigt att skolan ger eleverna den kunskap och de verktyg som krävs för att behärska mediernas språk. Ytterst är det en fråga om yttrandefrihet och en förutsättning för demokrati att barn och unga får kunskap om mediernas roll i samhället. I kursplanerna för grundskolan lyfts arbetet med film tydligt fram, framför allt inom ämnet svenska, samhällsorienterade ämnen och bild. Film ska finnas i skolan som en källa till kunskap, som ett verktyg för eget skapande och som konstform. Även i gymnasieskolans och förskolans uppdrag ingår att integrera ett arbete med medier.

I en mångkulturell stad som Malmö är det naturligt att frågor som rör språkutveckling prioriteras i skolan. Men språk är inte bara det talade och skrivna språket. Bland de alternativa språken är mediernas språk det som tydligast genomsyrar vår dagliga tillvaro. Mediernas språk kräver, i likhet med andra språk, kunskap för att man ska kunna förstå och använda sig av det, men det kan också överbrygga de barriärer som det talade och skrivna språket utgör. Bildens och mediernas språk har en svårslagen förmåga att tilltala, beröra och informera. För de elever med annat modersmål än svenska kan arbetet med film och medier spela en alldeles särskild roll.

1.2 Syfte

Syfte med utredningen:

1. Att i linje med utbildnings och kulturdepartementets ambitioner stimulera utvecklingsarbete med skapande verksamhet i skolan samt att stödja samverkan mellan skola och de aktörer som finns i stadens kulturliv.
2. Att skapa bättre förutsättningar för skolan att implementera de nya kursplanerna avseende film och media. Både genom arbete med elever och fortbildning av lärare.
3. Att konkretisera behov och möjligheter samt att ingå i det större kulturpolitiska handlingsprogram, i den 15-åriga vision som för närvarande tas fram i Malmö.

1.3 Metod

En stor del av underlaget bygger på intervjuer. Dels med aktörer på film- och medieområdet i Malmö och dels med skolpersonal som på olika sätt arbetar med film och medier. Den grundfråga som fungerat som utgångspunkt är: Hur får man arbetet med film och medier att bli en naturlig del av skolans verksamhet? För att komma åt den stora gruppen lärare och rektorer kompletterades samtalen med två enkäter, en för lärare och en för rektorer. Utöver detta har arbete lagts på fördjupning i de styrdokument som finns för att få klarhet i vilka riktlinjer skolan har att rätta sig efter. För att få teoretiskt underlag har en del studier i tidigare forskning gjorts. Jag har också tittat på hur andra kommuner utvecklat och formulerat sig i sitt utvecklingsarbete med medier.

2. Mediepedagogisk struktur

Det finns många aktörer i Malmö som kan fylla olika funktioner när man diskuterar film- och mediepedagogik. Utgångspunkter, synsätt och intressen skiljer sig åt, men det finns också mycket som förenar.

2.1 Malmö Kulturkompani

Malmö Kulturkompani är Malmö stads centrum för barn- och ungdomskultur. Här arbetar man för och med barn och ungdomar i åldern 0-19 år inom alla konstarter. I Kulturkompaniet ingår Kulturskolan, Blå hästen, Unga filmfabriken, Prova-på, Idébanken och Kulturbussarna. I verksamheten finns också en särskild barn- och ungdomskulturkonsulent, vars uppdrag är att samordna den kommunövergripande barn- och ungdomskulturen.

2.1.1 Unga filmfabriken

Unga filmfabriken startade 1990 som Fritid Malmö Mediaverkstad. Efter stadsdelsreformen flyttades Mediaverkstaden över till Kultur Malmö och idag finns Unga filmfabriken som kommunalt resurscentrum för film. Unga filmfabriken arbetar bl a med filmföreläsningar, workshops och uthyrning av utrustning. Verksamheten styrs av ett intäktskrav som komplicerar Unga filmfabrikens förutsättningar.

2.1.2 Blå hästen

Blå hästen är ett barnkulturcenter som arbetar för att förmedla och utveckla kulturutbudet för små barn (0-6 år) i Malmö Stad. Idag innefattar begreppet skola även förskolan, men ändå visar varken BUFF eller Skolbion film för förskolan. SMUFF (Små ungars filmfestival) fanns under fem år, men ligger idag på is. Skolbion saknar resurser för att visa film för förskolan.

2.2 Kulturkansliet

Kulturkansliet arbetar bland annat med kulturstöd till det fria kulturlivet i Malmö. Kulturnämnden ger stöd åt en mängd filmverksamheter i Malmö. Bland de som erhåller verksamhetsbidrag finns biograf Spegeln, BUFF, Filmcentrum Syd och Folkets Bio. Kulturföreningen Kontrast erhåller ekonomiskt stöd för att erbjuda kvalitetsfilmvisningar på Victoriateatern. Dessutom erhåller föreningar bidrag till filmvisningar och filmproduktionsprojekt.

2.2.1 Skolbio

Biograf Spegeln har i uppdrag av kommunen att visa Skolbio och erhåller särskilt bidrag för detta av Malmö Kulturnämnd. Spegeln har bedrivit Skolbio i större skala sedan 1997, inledningsvis med stöd av Svenska Filminstitutet. Skolbion riktar sig till barn och ungdomar från sex år och uppåt. De senaste tre åren har i genomsnitt ca 22 000 elever per år, från grundskolan till gymnasiet, sett film via Skolbio. Spegeln erhåller även stöd för att visa kvalitetsfilm i Malmö.

2.2.2 BUFF

Barn- och ungdomsfilmfestivalen BUFF är en ideell förening som årligen arrangerar en filmfestival med inriktning på barn- och ungdomsfilm. Sedan 1995 är BUFF officiell filmfestival och arrangeras delvis i samarbete med Svenska Filminstitutet. Under de senaste åren har Film i Skåne varit en viktig samarbetspartner för BUFF. År 2000 inrättade Malmö stad ett filmpris på 50 000 kronor som går till den bästa av de tävlingsfilmer en jury har att bedöma. Förutom filmvisningar, som riktar sig till barn och unga i åldrarna 6-19 år, arrangeras under festivalveckan en rad seminarier och workshops. Festivalen har drygt 10 000 besökare, varav ca 8 000 från Malmö. 2003 firade BUFF 20-årsjubileum.

2.2.3 FilmCentrum Syd

FilmCentrum är en rikstäckande förening som sedan 1968 har arbetat med filmdistribution, initierat kulturprojekt och bedrivit konsult- och kursverksamhet. I Malmö finns FilmCentrum Syd vars verksamhet består av tre delar: Filmproduktion, arrangemang och utbildning. Filmcentrum Syd arrangerar ARF – Anti rasistiska filmdagar, som hösten 2002 genomfördes för nionde gången. Under filmdagarna genomförs filmvisningar och seminarier på olika teman med inriktning på grundskolan, gymnasiet och vuxna (lärare och offentlig publik). ARF genomför också ett kontinuerligt utvecklingsarbete ute i skolorna.

2.2.4 Folkets Bio

Folkets Bio är en rikstäckande ideell kulturförening som svarar för import, distribution och visning av film. Folkets bio i Malmö har funnits i 20 år och är en av de äldsta lokalavdelningarna. Man har repertoarvisningar på sin biograf Panora och arbetar med mindre filmfestivaler, filmserier, filmklubbar, temaarrangemang, filmarbetarträffar och konstvideokvällar.

2.3 Utbildningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningen i Malmö ansvarar för gymnasieskolor, vuxenutbildning samt integrations- och arbetsmarknadsfrågor. Via en central kultursatsning har man en s.k. kultur-kick-off, där man riktar sig till de kulturombud som finns på varje skola. Utbildningsförvaltningen fördelar 500 tkr i kulturpengar till gymnasiet.

2.3.1 Pedagogiska centralen

Pedagogiska centralen är en gemensam resurs för skolorna i Malmö som sedan stadsdelsreformen 1996 ligger under Utbildningsförvaltningen. Verksamheten bygger på samverkan och integration inom IT, skolbibliotek, AV, matteverkstad och naturskola. Genom utbildning, fortbildning och kompetensutveckling för pedagogisk personal medverkar man i det pedagogiska utvecklingsarbetet i Malmö. Pedagogiska centralen fungerar som skolbibliotekscentral och innehåller en AV-enhet där man kan låna filmutrustning, kameror, videofilmer m.m. I anslutning till AV-enheten finns en reparationsverkstad.

2.4 Drömmarnas hus

Drömmarnas hus är ett kulturhus i Rosengård som nyligen har beviljats pengar från Allmänna Arvsfonden för att utveckla sitt arbete. I deras uppdrag ingår numera hela Malmö. Man vill förbättra möjligheterna för barn och ungdomar från olika delar av Malmö att mötas, oavsett bakgrund eller nationalitet. Målet är att skapa integration med hjälp av möten via kulturen. Film och medier kommer att finnas med som en viktig del av Drömmarnas hus verksamhet.

2.5 Kulturkopplingen

I stadsdelen Västra Innerstaden finns Kulturkopplingen, en resurs som ligger under stadsdelens barn- och ungdomsverksamhet och har i uppdrag att integrera kultur som en naturlig del i stadsdelens barn- och ungdomsverksamhet. Kulturpedagogerna samarbetar med lärarna, men har till viss del även aktiviteter efter skoltid. En viktig del av deras verksamhet är fortbildning av skolpersonal. Kulturkopplingen har pedagoger inom bild, konst, drama och rytmik.

2.6 Lärarutbildningen vid Malmö högskola

Lärarutbildningen vid Malmö högskola har under 1999 och 2000 erhållit medel från Svenska Filminstitutet för att arbeta med film och rörliga bilder i skola och lärarutbildning. I december 1999 fick lärarutbildningen i uppdrag av Utbildningsdepartementet att analysera och utreda frågor om kultur och lärande i skolan. Uppdraget döptes till *Kultur och skola* (KOS) och kommer att slutredovisas i juni 2003.

Inom lärarutbildningen finns fem kunskapsfält. Ett av dem är *Kultur, språk, medier*, inom vilket man kan välja mellan fyra huvudämnen, bland annat *Kultur, medier och estetiska uttrycksformer*. Det är i synnerhet inom denna gren som medier har en framskjuten plats, men tanken är att frågan ska genomsyra samtliga kunskapsfält. En utbildning i *Media-estetik-pedagogik*, som ges av Dramatiska Institutet i Stockholm, är på väg att decentraliseras till Malmö.

2.7 Film i Skåne

Film i Skåne är länets resurscentrum för film och video, finansierat av Region Skåne och Svenska Filminstitutet. Verksamheten består av en filmkulturell del (filmpedagogik, visning, spridning, stöd till arrangemang) och en del för produktion och utveckling (långfilmsfinansiering, utvecklings- och växthusfilmer). Syftet med den filmpedagogiska verksamheten är att sprida intresset för att arbeta med och tala om film och andra bildmassmedier i skolorna.

2.8 Tidningen i Skolan

Tidningen i Skolan (TiS) fungerar som en länk mellan skolorna och dagstidningarna. I Skåne är TiS ett handelsbolag som ägs av åtta skånska morgontidningar och har två konsulenter anställda som på heltid arbetar med Skånes skolor. TiS uppgift är att hjälpa skolan med undervisning om och med dagstidningar och sprida kunskap om massmedier bland lärare, blivande lärare och elever.

2.9 UR

Sveriges Utbildningsradio, UR, utgör tillsammans med Sveriges Television och Sveriges Radio, svensk public service. UR är också sedan länge den största enskilda aktören inom det växande svenska utbildningsområdet och är unikt genom sin multimediala verksamhet, med tv, radio, webb, böcker och andra förlagsprodukter. UR:s mediepedagogiska verksamhet är indelad i sju regioner och man arbetar för en ökad tillgänglighet och användning av UR-programmen.

2.10 Diskussion

En återkommande fråga vid alla samtal som förts har varit hur man får film och medier att bli en naturligt del av skolans undervisning. Kompetensutveckling för lärare och olika typer av nätverk har varit återkommande diskussionspunkter, liksom aktörernas kontakter med skolorna. Här sammanfattas en del av de synpunkter som framkommit vad gäller ett utvecklingsarbete med film och medier.

Flertalet av de personer som arbetar med film och medier mot skolan i Malmö upplever det som knepigt att nå in i skolans värld. Ett grundläggande problem tycks vara att det saknas ett fungerande kontaktsystem mellan aktörerna och skolan. I stor utsträckning har de som arbetar med film mot skolan hittat sina egna vägar. Skolbion har till exempel utvecklat ett eget kontaktnät och marknadsför sig direkt till särskilda skolbioombud på skolorna. Pedagogiska centralen vänder sig till särskilda AV-ombud. Andra vägar är att gå genom Malmö stads barn- och ungdomskulturkonsulent eller via den s.k. BOK-gruppen, som består av barn- och ungdomskulturansvariga från varje stadsdel. Man kan också vända sig direkt till skolorna, utan att ta omvägen via särskilda ombud. Ingen av vägarna verkar fungera helt tillfredställande.

Stefan Ersgård framhåller i *Visioner och profiler i Malmös kulturliv* betydelsen av nätverk på filmområdet. Idag finns bara personliga nätverk som består i att de flesta som arbetar med film känner varandra. Det mediepedagogiska fältet präglas av många aktörer med olika synsätt och det finns därför ett behov av mötesplatser och gemensamma strategier.

Kompetensutveckling av lärare är en viktig komponent i ett utvecklingsarbete med film och medier i skolan. De flesta tycks vara överens om att det finns ett behov av fortbildning bland Malmös lärare. Det är också tydligt att det finns resurser som mer än gärna står till förfogande med sina kunskaper. Det som saknas är däremot en central satsning från kommunen där man prioriterar området och gör det möjligt att gå ut med ett konkret fortbildningserbjudande.

3. Malmös skolor

I Malmö stad finns nästan 30 000 barn i åldern 6-15 år fördelade på ca 70 skolor. Andelen barn varierar kraftigt mellan de olika stadsdelarna, likaså andelen utrikes födda. 17 % av samtliga barn i åldern 6-15 år är födda utomlands. Av dessa bor $\frac{3}{4}$ i stadsdelarna Rosengård, Södra Innerstaden och Fosie. Utöver grundskolan finns i Malmö också nästan 10 000 elever fördelade på 18 kommunala gymnasieskolor och ett drygt tiotal fristående gymnasieskolor.

Malmös skolor har kartlagts på två fronter. Dels har jag träffat och samtalat med ett femtontal personer som på olika sätt arbetar med film och medier i skolan. Dels har jag låtit lärare och rektorer svara på en enkät. I den längre versionen av denna rapport presenteras några skolor som arbetar mycket med film och medier och den enkätundersökning som genomförts i Malmös skolor redovisas.

Kortfattat visar enkätundersökningen, som till stor del besvarats av kultur-/film-/medieintresserade lärare, att:

- Nästan hälften av lärarna tycker att det inte bedrivs någon medieundervisning på skolan i någon större utsträckning.
- Mer än fyra av fem lärare skulle vilja lyfta fram film och medier tydligare i undervisningen.
- Endast ett fåtal lärare anser att de har tillräckliga kunskaper om film och medier.
- Nästan fyra av fem lärare ställer sig positiva till fortbildning på området.
- I första hand efterfrågar lärarna kunskap om film och medier, i andra hand utrustning.
- Nästan tre av fyra rektorer är positiva till att lyfta fram film och medier.
- En femtedel av lärarna och rektorerna tycker att den mediepedagogiska kompetensen på skolan är bra eller ganska bra.
- En dryg femtedel av lärarna tycker att film och medier är ett prioriterat område av skollärdningen.
- Satsningar på medieområdet sker nästan uteslutande på lärares egna initiativ.
- En majoritet lärare och rektorer ställer sig positiva till förslaget om särskilda film- och medieombud på varje skola.

4. Mediepedagogiskt program

Vi lever i ett mediesamhälle och medierna genomsyrar barn och ungdomars vardag. Därför måste skolan ge eleverna verktygen för att kunna utveckla den kunskap som krävs för att behärska mediernas språk och kunna hantera sina medieerfarenheter. Styrdokumenten för skolan visar tydligt att det ingår i förskolans, grundskolans och gymnasietts uppdrag att arbeta med film och medier.

Enligt FN:s konvention om barnens rättigheter ska alla barn ha rätt till yttrandefrihet. ”Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, i skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer”. Det är således en fråga om yttrandefrihet och demokrati att eleverna förvärvar kunskap om mediehantering samt ges möjlighet till eget skapande.

Om eleverna ska lära sig se samband, uppmanas till kritiskt tänkande och uppleva skolvardagen som stimulerande och meningsfull måste skolan närma sig den värld som barn och ungdomar lever i. I denna värld spelar medierna en stor och avgörande roll. I en mångkulturell stad som Malmö kan mediernas språk och berättande fylla en särskilt betydelsefull funktion, eftersom det utgör ett komplement till det talade och skrivna språket.

4.1 Slutsatser

I en så stor kommun som Malmö finns det stora avstånd mellan olika förvaltningar, stadsdelar och skolor, vilket gör det svårt att skaffa sig en överblick. Dessutom är ansvarsfördelningen inte alltid helt tydlig. En grundläggande fråga är vem som ska ta det övergripande ansvaret för ett så omfattande område som mediepedagogik. I den kommunala strukturen hör film hemma under Kulturförvaltningen och IT under Utbildningsförvaltningen. Men mediebegreppet innefattar ju mer än så.

I grund och botten är frågan om mediernas roll i skolan en skolutvecklingsfråga. Det borde vara skolans uppgift att få film och medier att bli en naturlig del av undervisningen. Exempel från runt om i landet visar dock att initiativen för ett utvecklingsarbete med medier i skolan ofta kommer från kommunens kulturförvaltning och att skolan ofta fokuserat sin mediesatsning på IT. Skolan har gått från bildband till bredband och hoppat över de rörliga bilderna, som någon uttryckt det. I diskussionerna om hur man ska arbeta vidare efter ITiS kan en möjlig väg vara att vidga IT-satsningen till att omfatta ett bredare arbete med medier.

Skolan har ett tydligt ansvar. Film och medier ska, enligt styrdokumenten, vara en del av undervisningen på alla nivåer i skolan. Att förbättra förutsättningarna för skolorna att föra in mediepedagogik i undervisningen är ett sätt att få igång ett utvecklingsarbete. Lärarna måste uppleva det som enkelt och roligt att arbeta med film och medier. Det handlar om att tydligt informera dem om vart de vänder sig när de behöver stöd i sitt arbete. Det handlar framför allt om att erbjuda lärarna möjligheter att utveckla sin mediepedagogiska kompetens.

Huvudansvaret för att de nationella målen för skolan uppfylls ligger på kommunen. Det är därför viktigt att Malmö stad tydligt visar att man tar betydelsen av att skolorna arbetar med film och medier i undervisningen på allvar. Detta kan göras genom att lyfta fram frågan i den kommunala skolplanen eller genom att låta skolorna redovisa sitt mediepedagogiska arbete i den årliga kvalitetsredovisningen. Men allra viktigast är kanske att skolorna formulerar sig kring frågan i lokala arbetsplaner. Det finns ett visst motstånd från lärarhåll mot direktiv som kommer "uppifrån". Det bästa vore därför om skolorna själva formulerar sina behov och vilket stöd de önskar för att kunna leva upp till kursplanerna.

I Svenska Filminstitutets diskussionsunderlag *Agenda M* framhålls att medierna bör ses som själva tallriken varpå en stor del av all information serveras - inte som ytterligare ett område som läggs på en redan överfull tallrik med allt som ska läras ut. Jag tror att det är denna insikt som många lärare behöver få. Men det gäller också att hitta vad mediepedagogiken ersätter i den skolvardag som redan är fullspäckad med allt som ska läras ut.

Idag hålls arbetet med film och medier i skolan till stor del uppe av de engagerade lärare som finns, vilket innebär att på de skolor där någon sådan lärare saknas bedrivs inte heller medierelaterad undervisning i någon större utsträckning. Inriktningen på medieundervisningen varierar dessutom mycket mellan olika skolor och lärare. Den enkätundersökning som gjorts visar att många lärare är väldigt måna om sin integritet och framhåller ofta att ett utvecklingsarbete hänger på deras egna intresse, engagemang och tid. En stor grupp lärare kan mycket

väl tänka sig att arbeta med medier ”om jag har tid” eller ”om engagemang finns”. Vad dessa lärare inte tycks inse är att ett sådant synsätt drabbar deras elever, som inte får den undervisning de har rätt till.

4.2 Mål för ett utvecklingsarbete med film och medier

En mediepedagogisk plan kan ha olika funktioner. Den kan fungera som ett övergripande dokument som ger riktlinjer och markerar att frågan är viktig. Den typen av skrifter är ofta väldigt allmänt formulerade och riskerar att bli ”en plan i mängden”, särskilt i en så stor kommun som Malmö. Den plan som presenteras här är snarare en handlingsplan, uppdelad i tio mål.

4.2.1 Kompetensutveckling av lärare

De flesta lärare och rektorer som besvarat enkäten är intresserade av att lyfta fram film och medier tydligare i undervisningen. Det är i första hand inte utrustning, utan kunskap som behövs och efterfrågas. En majoritet av lärarna ställer sig positiva till fortbildning på medieområdet. För att mediefrågan ska lyftas upp på skolans dagordning behövs en central satsning på kompetensutveckling. Lärarna måste få veta att området är prioriterat och att tid och pengar finns avsatta.

Förslaget är att lärarutbildningen tillsammans med de kommunala resurserna Unga filmfabriken och Pedagogiska centralen utformar:

- Seminariedagar för rektorerna
- Kompetensutveckling för lärare

Rektorsseminarierna bör grundläggande belysa betydelsen av att föra in film och medier i undervisningen. För att skapa intresse kring ämnet kan mediefrågan kopplas till skolans aktuella dagsfrågor. Seminariedagarna genomförs förslagsvis under hösten 2003.

Kompetensutveckling för lärare genomförs under en tvåårsperiod med start förslagsvis under våren 2004. Att utbilda en eller flera lärare per skola innebär att dessa sedan kan fungera som resurspersoner på skolorna och utgöra grunden för ett mediepedagogiskt nätverk i skolan. Det årliga Backaseminarieriet kan fungera som en del av detta utvecklingsarbete.

Att föra samman Unga filmfabriken, som tillhör kulturförvaltningen, Pedagogiska centralen, som tillhör utbildningsförvaltningen, och lärarutbildningen och ge dem i uppdrag att utforma en strategi för ett kompetensutvecklingsprogram kan innebära ett fruktsamt möte. Ytterligare än tänkbar resurs i en satsning på fortbildning i mediepedagogik är det regionala resurscentrat Film i Skåne.

Eftersom lärarutbildningen planerar att starta upp en utbildning i *Media-estetik-pedagogik* kommer ytterligare fördjupning att vara möjlig för de pedagoger med ett särskilt intresse för mediepedagogik.

4.2.2 Malmö stad ansvarar för ett film- och medienätverk

Genom att kompetensutveckla lärare på varje skola läggs grunden till ett mediepedagogiskt nätverk i skolan. Men det behövs också ett nätverk utanför skolan. De flesta som arbetar med film och medier känner varandra och samarbetar, men det råder en viss osäkerhet om vem som egentligen ska göra vad i det utåtriktade arbetet. Olika målsättningar för olika verksamheter komplicerar också samverkansprocessen.

I ett organiserat nätverk kan de aktörer som finns på film- och medieområdet i Malmö samordna sina resurser, tydliggöra sina respektive roller och skapa en gemensam strategi för att nå skolan. Ett sådant nätverk skulle kunna administreras från Kulturförvaltningen av barn- och ungdomskulturkonsulenten och Unga filmfabriken och träffas ett par gånger per år.

Ett film- och medienätverk skulle också kunna motverka det faktum att de aktörer som finns på området till viss del har fått söka sina egna vägar i kontakterna med skolan, vilket är komplicerat i en så stor stad som Malmö där ansvaret är fördelat på olika stadsdelar. I ett nätverk skulle dessutom en informationsinsats gentemot skolorna kunna samordnas.

4.2.3 Varje skolenhet har ett film- och medieombud

En undersökning som gjordes 2001 visar att de kulturombud som finns på skolorna idag saknar riktlinjer för sitt uppdrag, vilket gör det svårt för dem att strukturera sitt arbete och klargöra sin roll och sitt behov av tid. De flesta kulturombud har åtagit sig uppdraget för att de är kulturintresserade samt ansetts lämpliga av kollegor och

skolledning, men många gånger har också lärarna blivit kulturombud för att ingen annan varit intresserad. Generellt anser kulturombuden att de är i behov av tid och vägledning.

Även om frågan om kulturombudens roll inte är löst är det uppenbart att film och medier inte har någon naturlig väg in i skolan. Kulturombuden prioriterar ofta andra kulturformer än film och skolbioombuden fungerar inte som heltäckande medieombud. Genom att varje skola utser särskilda film- och medieombud skulle detta kunna motverkas. En majoritet av de lärare som besvarat enkäten ställer sig positiva till detta.

En långsiktig förhoppning är att de lärare som kompetensutvecklas automatiskt kommer att fungera som medieansvariga på sina skolor och bilda grunden till ett nätverk. Men redan idag finns det ett behov av film- och medieombud för att de aktörer som finns utanför skolan ska nå in med information. Med ett film- och medieombud på varje skola har det film- och medienätverk som föreslås en naturlig ingång till skolans värld.

4.2.4 Alla lärare känner till vilka resurser som finns

Den kompetens som de aktörer som finns på film- och medieområdet besitter kan tas till vara på ett mer medvetet sätt av skolorna. Det mest grundläggande behovet är därför en tydlig informationsinsats. Somliga lärare saknar kunskap om vilka resurser som finns och många vet inte hur de ska använda sig av dem i undervisningen. Insatser måste därför göras för att öka tillgängligheten, tydliggöra vilka resurser som finns och klargöra hur de konkret kan användas i undervisningen.

Med ett film- och medienätverk utanför skolan som samspelar med skolornas särskilda film- och medieombud förbättras möjligheterna för de aktörer som finns att nå ut med sin information. Men det finns också andra vägar, t ex att använda sig av stadsdelarnas barn- och ungdomskulturansvariga i större utsträckning. De möjligheter som finns genom internet utnyttjas inte fullt ut. Tydligare information skulle exempelvis kunna finnas på de kommunala resursernas olika hemsidor samt på det pedagogiska intranätet PedNet.

4.2.5 Alla Malmös elever ges möjlighet att se Skolbio

Ur rättvisesynpunkt borde det vara självklart att alla Malmös barn och ungdomar ges möjlighet till bioupplevelser under skoltid. Idag är förskolan bortprioriterade vad gäller att få ta del av filmvisningar på biograf. För att komma ifrån detta finns flera tänkbara alternativ; att utöka Skolbion på Spegeln, att inleda diskussioner med Folkets Bio om förskolebio på Panora, en utvidgning av BUFF eller en satsning på SMUFF. I förlängningen är kontinuerliga visningar för förskolan nog att föredra framför en festival. Med ökade resurser skulle Skolbion kunna utvidgas till att även täcka in förskolan.

Även särskolans elever är missgynnade vad gäller Skolbio i dagsläget. Det mest önskvärda vore att särskolan kunde integreras med övriga skolklasser, men om det inte fungerar är den enda lösningen särskilda visningar för mindre grupper, vilket man har i ”pionjärkommuner” som Kungsbacka och Piteå. Även i detta fall måste ökade resurser till. Det bör vara ett mål att *samtliga* elever i Malmö ges tillträde till Skolbion.

Ett annat sätt att utveckla skolbioverksamheten skulle vara att ha en tydligare koppling till den pedagogiska delen av filmbearbetandet. Idag är det till stor del upp till den enskilde läraren att arbeta vidare med filmerna i klassrummet, men det är inte alltid så sker. Ett organiserat samarbete mellan Skolbion och Film i Skåne och/eller Unga Filmfabriken skulle kunna göra kopplingen mellan filmvisningar och filmpedagogik tydligare.

4.2.6 Film och medier lyfts fram i den kommunala skolplanen

Film och medier kan lyftas fram tydligare i den kommunala skolplanen. I dagsläget finns bara vaga formuleringar som betonar kulturens roll. Ingenting nämns om mediernas betydelse, trots att frågan lyfts fram i nationella styrdokument. Genom att skriva in film och medier i den kommunala skolplanen visar kommunen att frågan är viktig och banar väg för att frågan skrivs in i skolornas lokala arbetsplaner. Genom att lyfta fram frågan skulle det också finnas underlag för att utvärdera hur skolorna arbetar med film och medier, t ex i den årliga kvalitetsredovisningen.

4.2.7 Film och medier lyfts fram i skolornas lokala arbetsplaner

Det är av stor betydelse att varje skola noggrant beaktar de riktlinjer som finns för skolans verksamhet i de nationella styrdokumentet vad gäller mediernas roll i undervisningen. Varje skolenhet bör ha mediefrågan i särskild åtanke när man formulerar sina lokala arbetsplaner och i skolans dagliga arbete.

Varje skolenhet ansvarar också för att kontinuerligt utvärdera och komma med synpunkter på hur den mediepedagogiska verksamheten fungerar. Det är av stor vikt att varje skolenhet tydligt formulerar vilket stöd

man önskar i ett utvecklingsarbete med film och medier. Det är rektors ansvar att se till att skolans lärare har den mediepedagogiska kompetens som krävs samt att nödvändig utrustning finns att tillgå.

4.2.8 Alla nytexaminerade lärare har kunskap om medier och deras roll

En slutsats som dragits är att många lärare saknar förståelse för mediernas grundläggande betydelse. De ser medierna som ytterligare ett kunskapsområde som läggs på en redan överfull tallrik med allt som ska läras ut. Med detta synsätt är det svårt att få medierna att vara en naturlig och självklar del av undervisningen. Lärarutbildningen vid Malmö högskola satsar långsiktigt på att låta medieundervisning genomsyra samtliga kunskapsfält inom utbildningen. Det långsiktiga målet är att alla nytexaminerade lärare ser medier som en naturlig del av undervisningen.

4.2.9 Skolornas arbete med film och medier synliggörs

Via Malmö stads pedagogiska nät PedNet finns möjligheter att göra skolornas medieproduktioner synliga för fler än de närmast berörda. Barnens och ungdomarnas arbeten med film och medier får ytterligare tyngd om deras resultat kan synliggöras för en större publik. PedNet kan också fungera som interaktiv mötesplats och utgöra basen för exempelvis dokumentation med digital portfolio, som innebär att elevernas lärande kan synliggöras genom att man samlar på olika dokument som visar på utveckling. I förlängningen kan ett synliggörande stärka elevernas självförtroende. Andra vägar att synliggöra elevernas medieproduktioner är via lokal-TV och närradio, där flera skolor kunnat sända sina TV- respektive radioprogram.

4.2.10 Unga filmfabrikens förutsättningar förbättras

Unga filmfabriken är Malmös kommunala resurscentra på film- och medieområdet. Att Unga filmfabriken är en central aktör i ett utvecklingsarbete med film och medier i skolan är därför naturligt. Samtidigt styrs deras verksamhet av ett intäktskrav som försvårar deras möjligheter att fullt ut fungera som den resurs de skulle kunna vara. Med tanke på dagens verklighet, där uthyrning av utrustning är en mindre intäkt, eftersom skolorna har eller väljer att köpa in egen utrustning, får intäktskravet orimliga konsekvenser och det vore därför önskvärt att närmare se över deras förutsättningar.